

Türkiyə Azərbaycanın COP29 uğurunu qardaş sevgisi ilə izləyir

“Mənim Azərbaycan sevgim haradan başlayır? Bəlkə, rəhmətlik Əhməd Cəfəroğlunun Aşıq Qərib haqqında məqaləsindən, ya da Molla Nəsrəddindən, Koroğludan, Tahir və Zöhrədən? Ola bilsin, yadımdan çıxan, amma içimdə yaşayan yüzlərlə ortaq dəyərdən. Düzü, bunu dəqiq söyləmək bir az çətinlik yaradır. Azərbaycan sevgisi böyük Türk dünyasının önəmli bir parçası olaraq həmişə içimdə göyərüb, boy atıb. Qardaş ölkəyə hər gəlişim, insanlarla əlaqələrim və dostluğum bu bağlılığı daha da gücləndirib, zənginləşdirib. BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyası kimi mötəbər toplantıda Bakının evsahibliyi etməsi bu qürur və sevincimi dəfələrlə artırdı.”

XQ-yə internet bağlantısı ilə açıqlama verən Egey Universitetinin Türk Dünyası Araşdırmaları İnstitutunun yaradıcısı və uzun illər rəhbəri olmuş professor Fikrət Türkmən daha sonra qeyd etdi:

– 200-ə yaxın dövlətin yekdil qərarı ilə Azərbaycanın bu cür mühüm tədbirə evsahibliyi etməsi, ölkənin iqlim siyasətindəki fəallığın, eyni zamanda, beynəlxalq aləmdəki nüfuzunun nəticəsidir. Bu, həm də Azərbaycan üçün böyük məsuliyyət və geniş tanıtma imkanındır. Belə bir tədbir ölkənin iqlim dəyişikliyi ilə mübarizə sahəsindəki təcrübələrini və nailiyyətlərini bölüşmək, eləcə də beynəlxalq tərəfdaşlarla əməkdaşlığı daha da möhkəmləndirmək üçün yaxşı bir fürsət oldu.

İllərlə hər bir uğurunu vurğunluqla izlədiyim Azərbaycan son illərdə iqlim dəyişikliyinə qarşı mübarizədə bir çox təşəbbüslər ilə diqqət mərkəzindədir. Xüsusilə, “yaşıl” enerji layihələrinə və təmiz texnologiyaların tətbiqinə dair atılan addımlar ölkənin bu sahədəki liderliyini nümayiş etdirir. COP29 Azərbaycanın bu istiqamətdəki səylərinin daha da gücləndirilməsi və dünya miqyasında daha geniş bir əməkdaşlıq üçün mühüm bir mərhələdir. COP29-un Azərbaycanda keçirilməsi Türk dünyasının dünya gündəmindəki mövqeyini daha da möhkəmləndirir, iqlim dəyişikliyi sahəsindəki ciddi və məsuliyyətli yanaşmasını dünyaya nümayiş etdirir.

– **Türk dünyasından danışdınız, bu dostluq və qardaşlıq birliyinin COP29-dakı həmrəyliyi və ortaq mövqeyi Türkiyədən necə görünür?**

– Türk dünyası son illərdə bir çox sahədə əməkdaşlıq imkanlarını genişləndirib və bu birliyin COP29 kimi global platformalarda daha fərqli bir yer tutması da göz önündədir. Onların birgə mübarizə aparacağı və ortaq yanaşmalar ortaya qoyacağı məsələlər arasında iqlim dəyişikliyi, ekoloji davamlılıq və təbii sərvətlərin qorunması mühüm yer tutur. Türk dünyası böyük bir regionu əhatə etsə də və bu ölkələrin coğrafi və iqtisadi vəziyyətləri bir-birinə yaxın olsa da, onlar iqlim problemləri baxımından çox fərqli təsirlərlə üzləşirlər.

COP29 Türk dünyasının güclü bir mərkəz olaraq çıxış etməsini təmin edən önəmli hadisələrdəndir. Həm də region ölkələri təbii sərvətlərin istifadəsi və enerji istehsalı məsələlərində əlaqəli mövqə sərgiləyə bilirlər. Məsələn, bir ölkə karbon emissiyalarını azaltmaq üçün daha aqressiv tədbirlər təklif edə bilər, digər ölkə üçün iqtisadi inkişaf və enerji təchizatı məsələləri hələ də prioritet olaraq qalır. Bu baxımdan Türk dünyası bir tərəfdən özünün enerji ehtiyatları ilə bağlı maraqlarını qorumaq, digər tərəfdən isə təbii sərvətlərdən dayanıqlı şəkildə istifadə etməyi dəstəkləyən siyasət irəli sürə bilər.

Bundan əlavə, Türk dünyası ekologiya və ətraf mühit məsələlərində birgə tədqiqatlar və texnoloji inkişafa daha çox önəm verə bilər. İqlim dəyişikliklərinin təsirlərini minimuma endirmək üçün müştərək təşəbbüslər, təmiz enerji layihələri və regional ətraf mühit siyasəti indiki müzakirələrdə önəmli yer alır.

Türk dünyası dövlətləri mədəni və dil birliyinə əsaslanaraq daha çox regional əməkdaşlıq və qarşılıqlı dəstək mexanizmləri təklif edirlər. Bu, onların global səviyyədə daha güclü bir yer tutmalarına kömək edir. COP29 bu potensialı reallaşdırmaq üçün real bir imkandır. Bakı görüşləri geniş əməkdaşlıqla yanaşı, hər bir ölkənin milli maraqlarını balanslı şəkildə qorumağı əsas tutur.

– **COP29 günlərində dünya türk dövlətlərinin liderlərini bir yerdə, çiyin-çiyinə gördü...**

– Bəli, Türk dövlətlərinin konfransda bir yerdə olması dostluq və qardaşlığımızın yüksək səviyyəsini dostlara da, düşmənlərə də göstərdi. Düşmənlər deyəndə ötənlərin üzüntüləri yada düşür. Bakının indiki təntənəsi ilə yanaşı, ağır günlərini də xatırladım. Həyatın müəyyən anlarında insanın içində yaşadığı duyğular o qədər qarışıq olur ki, onları sözlərlə ifadə etmək çox çətin olur. 20 Yanvar hadisələrindən sonra Bakıya gəldiyim dövrün gərginliklərini, sıxıntılarını, üzüntülərini yaşadım. Bəlkə də, o zamanlar hər şey bir-birinə qarışmışdı, bir tərəfdən, böyük itki, böyük bir ağrı, digər tərəfdən isə yeni bir başlanğıcın, bir ümidin axtarışı vardı. O dövrün Bakısı hüznə, ümitsizliklə dolu idi. Ancaq həyat davam edirdi. Zamanla

hər şeyin mümkün olduğunu, hər qarışıqlığın bir gün nizama düşəcəyini göstərdi. Sonra bir gün Qarabağ həsrətinin sona çatdığı xəbərinə sevindik. Qarabağ azad olundu, Vətən nəhayət ki, öz doğma torpaqlarına qovuşdu. Həmin an sən necə hiss etdiyini heç vaxt unutmayacaqsan.

Həm fərdi olaraq, həm də bir millət, iki dövlət olaraq yaşadığımız ən böyük qələbə Qarabağ müharibəsində əldə edilən zəfər bizim həm keçmişimizə, həm də gələcəyimizə olan inamımızı təzələyib. Bu zəfər təkcə hərbi deyil, eyni zamanda, milli ruh, qürur, birlik və həmrəylik zəfəri idi. Bu hər kəsin içindəki ağırları, itkiləri yüngülləşdirdi. Bu qələbə Vətəninə, torpağına daha dərin sevginin və bağlılığın işarəsi oldu. Qarabağın azad olması bütün itkiləri, bütün ağır xatirələri unutturdu. Türk dövlətləri bu zəfər təntənəsini bir yerdə yaşadılar.

İndi isə Bakıda, bu günlərdə, bu şəhərin qəlbində, hər kəsin içində o qürur yenidən yaşandı. Bizim tariximiz, milli kimliyimiz, zəfərimiz, ən böyük arzumuz – hamısı bir yerdə təcəssüm tapır. O dövrün sıxıntılarını yaşayan, bu günün zəfərini isə dərin bir qürurla yaşayan qardaşlar kimi, biz də başqalarına yol göstərə, dünyaya mesaj verə bilirik.

Bu qüruru, bu zəfəri bu günlərdə bir yerdə yaşamaq, hər kəsə dərin bir mənəvi güc verir. Qarabağ və Vətən, sadəcə, torpaq deyil, eyni zamanda, bizim milli varlığımızın, kimliyimizin, sevgimizin, ümidimizin təcəssümüdür. Bu günlərdə bir daha görürsən ki, keçmişin ağırları, indiki qələbənin yanında kiçik qalır. Həm də bu qələbə yalnız döyüş meydanında deyil, hər birimizin həyatında bir zəfərdir. Hər kəsin içində bir az da olsa həm o keçmişin çətinliklərini yaşayıb, həm də bu yeni dövrün sevinclərini paylaşması bu günlərdə hər birimizi daha da birləşdirir.

Belə anlarda, sözlər çox kiçik və zəif qalır, çünki bir xalqın, bir millətin yaşadığı böyük bir mücadilənin ifadəsi yoxdur, sadəcə, onu içində hiss etmək lazımdır. Bu qürur və sevinc, bir xalqın özünü tapmasının və hər şeyə yenidən başlamasının təcəssümüdür.

Demək istədiyim çox sözlər var. Ən əsası odur ki, Bakının bu günlərinə BMT-nin dünya miqyaslı mərasiminə evsahibliyinə şahidlik edəndə düşünürəm: Qarabağ zəfərinə can Azərbaycan COP29 zəfərini də əlavə etdi.

– Sevgi-saygılarınıza görə təşəkkür edirik.